

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
УНИВЕРЗИТЕТ "Св. Кирил и Методиј", Скопје
ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ "Јустинијан Први"
Скопје

Број:
03 - 1475/2
Скопје,
12. 12. 2014

Тел. ++389 2 3117-244
3117-153
3226-023
3226-836
Факс: ++389 2 3227-549
www.pf.ukim.edu.mk

за - V. Мочкова
- Е. Додер
дата: 15.12.2014
Речник
6

До

19.12.2014
Интеруниверзитетската конференција

на универзитетите во Република Македонија
(за претседателот проф.д-р Велимир Стојковски)

Предмет: Мислење од Правен факултет „Јустинијан Први“ во Скопје во врска со концептот за воведување на државен испит за студентите на универзитетите во Република Македонија

Почитуван,

Во прилог на овој допис Ви го доставуваме мислењето од Правен факултет „Јустинијан Први“ во Скопје во врска со концептот за воведување на државен испит за студентите на универзитетите во Република Македонија.

Со почит,

Скопје, 12.12.2014 година

Проф.д-р Борче Давитковски

ДЕКАН,

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
УНИВЕРЗИТЕТ „СВ. КИРИК И МЕТОДИЈ“
Правен факултет „Јустинијан Први“
Бр. 03-1445/2
12.12. 2019 год.
СКОПЈЕ

До
Интеруниверзитетската конференција
на универзитетите во
Република Македонија

Предмет: Мислење во врска со концептот за воведување на државен испит за студентите на универзитетите во Република Македонија

Со оглед на извонредно краткиот рок за доставување на мислења, предлози, сугестиии и забелешки во врска со концептот за воведување на државен испит за студентите на универзитетите во Република Македонија од само шест дена, ова мислење, што беше предмет на изјаснување од членовите на академската заедница на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје е само првично и ќе биде дополнително финално вообличено во функција на давање на конструктивен придонес од наша страна по предложениот концепт.

1. Идејата за воведување на систем на дополнителна проверка на знаењата стекнати на високообразовните институции во Република Македонија е за поздравување. Но, понудениот модел е несоодветен да се вклопи во постојниот концепт на организирање на високото образование во Република Македонија, така што има сериозни недостатоци, како во концепциска, така и во практична смисла.

2. Понудениот модел, кој претпоставува дополнително надворешно оценување на знаењата на студентите **за време на студирањето**, во суштина, претставува обид за нивелирање на квалитетот на високообразовните институции, преку унифициран режим на дополнителна проверка на знаењата на студентите. Истиот е во спротивност, со **концептот на организирање на високото образование** со повеќе носители кои се наоѓаат во услови на конкуренција, гледан во контекст на **принципите на пазарната економија** важечки во Република Македонија.

2.1. Постојниот концепт на високо образование организирано врз конкурентски основи претпоставува **различен** (а не **еднообразен**) **квалитет на знаењата и вештините** понудени од високообразовните институции – носители на високообразовната дејност, со тоа што **минималниот квалитет** на овие институции со оглед на ограничениот број на учесници се обезбедува преку повеќе системи, како што се системот на акредитирање на високообразовни институции, избори и реизбори во звања, акредитирање на наставно-научниот кадар итн.

2.2. Пазарната економија претпоставува препознавање на квалитетот на знаења и вештини на дипломираниите студенти – кандидати за вработување директно на пазарот на трудот, **од страна на работодавачите**, што истовремено создава притисок врз високообразовните институции за подигнување на нивниот квалитет за да би можеле да опстанат во услови на конкуренција со другите високообразовни институции.

2.3. Каде јавниот сектор, со оглед на ограничениот пристап за вработување, дополнителната (надворешна) проверка на квалитетот на кандидатите за вработување на државно ниво се обезбедува преку различни системи на државни испити специфични за карактерот на дејноста или работното место, како што се испитот за јавна администрација, правосудниот испит (во регулираниот дел од правната професија) итн.

Каде регулираните професии (во и надвор од јавниот сектор), постојат специјализирани државни испити во функција на дополнителна проверка на знаењата и вештините, како што се државниот испит за медицинарите, претходно споменатите испити во правната струка, итн.

3. Со цел да се сообрази со погорните пошироки концепти, надворешната проверка на знаењата стекнати за време на студиите во форма на државен испит/и би можело да најде место единствено по дипломирањето на студентите на високообразовните институции, и тоа во функција на обезбедување на дополнително препознавање (верификација, уверение) на нивото на знаења и вештини кое го поседуваат дипломираните студенти – кандидати за вработување, што на работодавачите (во приватниот и во јавниот сектор) би им овозможило дополнителен увид во квалитетот на пооделните кандидати, со оглед на различниот квалитет на бројните институции – носители на високообразовна дејност.

При тоа, при воведувањето на еден таков испит (државен испити/и), би требало соодветно да се води сметка и за специфичностите на пооделните сектори или дејности, со избегнување на непотребно дуплирање кај оние сектори и дејности каде што веќе постојат изградени системи на државен испит.

4. Понудениот модел за воведување на државен испит за време на студирањето би создал сериозни потешкотии во изведувањето на наставата и оценувањето на студентите и -во крајна линија- не е соодветен да одговори на основната цел за зголемување на квалитетот на високообразовната дејност во државата и на некои од клучните принципи на Болоњскиот процес.

4.1. Во конципирањето на наставата и начинот на проверка на знаењата на студентите, клучна улога имаат предметните наставници, кои меѓу другото ја утврдуваат литературата и другиот наставен материјал, како и методот на испитување, соодветни за карактерот и содржината на специфичниот наставен предмет. Воведувањето на дополнителен испит заснован врз методот на полагање преку тестирање (со заокружување од четири можни одговори), како паралелен испитен метод, би можело да предизвика постепено напуштање на испитните методи практикувани на факултетите под притисок на студентите соочени со неопходноста да го положат паралелното државно тестирање. Овие методи (како што се на пр. методите на есејско полагање, полагање „со отворена книга“, оценката на практичните вештини и на проблемското размислување на студентот итн.) се далеку посложени и поквалитетни од предложениот метод на тестирање, и одговараат на посебната природа на конкретниот предмет на изучување, различниот период на предметниот наставник (кој ужива автономија), специфично селектирана литература и друг наставен материјал.

Оттука, наместо да го зголеми, понудениот модел би можел да доведе до намалување на квалитетот на високообразовниот процес, што е инаку негова основна цел.

4.2. Предложеното полагање на државниот испит квартално (во четири квартали) во годината, би се поклопило со истовременото полагање на колоквиуми во истите квартали и, воопшто тешко би можело да најде место во практична смисла со оглед на ангажманот и обврските на студентите кои произлегуваат од студискиот режим на високообразовните институции.

Со оглед на тоа што претставува дополнително оптеретување за студентите во текот на нивното редовно студирање, истото не ги

запазува некои од основните барања на Болоњскиот процес, како што е барањето за скратувањето на времето на студирање и за растеретување на обврските на студентите на разумно ниво потребно за стекнување на диплома во однапред утврдени временски рамки.

5. Иницијативата во која се дадени идеи за т.н. државен испит на прв, втор и трет циклус студии што треба да го спроведе „новиот“ Одбор за акредитација и евалуација е спротивна на Уставот и постојните закони во Република Македонија и создава повеќе практични проблеми.

5.1 Со ова директно се повредува со **Уставот загарантираната автономија на универзитетите**, бидејќи Одборот за акредитација и евалуација како парадржавен орган и помошно тело на Министерот за образование и наука, ќе биде надлежен да врши верификација на оценувањето на студентите од прв, втор и трет циклус студии на постоечките високообразовни установи. Со тоа, овој орган презема улога на дел од наставно-образовниот процес односно оценувањето, што е основна дејност на универзитетите и на нивните единици.

5.2. Согласно Законот за високото образование, Одборот за акредитација и евалуација има надлежност да си ги преиспита своите решенија за акредитација на сите студиски програми како на јавните така и на приватните високообразовни установи. Фактот што Одборот извршил акредитација и на студиуми кои заслужиле да бидат акредитирани, но и на такви кои не требале да добијат решение за акредитација, треба да биде основ Одборот веднаш да започне со евалуација на веќе донесените решенија за акредитација, а не да претставува основ за воведување на државни испити. Министерот за образование и наука треба да инсистира Одборот за акредитација и евалуација да изврши вистинска евалуација на сите студиски програми (и на јавните, и на приватните универзитети), па оние програми кои не соодветствуваат на издадените решенија треба да ги укине и студентите да ги насочи во високообразовните установи кои работат согласно со законот.

5.3. Согласно Законот за високото образование секоја високообразовна установа (единица на Универзитетот) има обврска еднаш годишно да изврши самоевалуација (на пр. Правниот факултет „Јустинијан Први“ ја прави два пати годишно) во која студентите како корисници на услуги вршат оценка, покрај другото и на наставниот кадар кој учествува во нивниот наставно-образовен

процес. Оваа оценка е од битно значење за изборот на секој наставник во повисоко звање.

5.4.На некои факултети (на пр. на Правниот факултет „Јустинијан Први“) има студиски програми на прв и втор циклус студии кои се изведуваат на странски јазик во чија реализација учествуваат 19 професори од првите 100 универзитети рангирали на Шангајската листа (пример, Универзитетот во Стразбур кој е рангиран на 74 место на листата) и има издадено 80 тн. двојни дипломи на магистри на английски и македонски јазик. Во третиот циклус студии, вклучени се и еминентни професори од САД и европските држави како изведувачи на настава или како членови на комисиите за оценка и одбрана на докторски дисертации. Се поставува прашањето дали и знаењето на студентите пренесено од овие професори ќе подлежи на државно оценување од страна на „новиот“ Одбор за акредитација и евалуација?

6. Важно е да истакнеме и дека единствено УКИМ од јавните универзитети во Република Македонија подлежи на надворешна евалуација која ја вршат експерти од Европската унија. Така, пред три години предмет на ваква евалуација беше и Правниот факултет за што УКИМ доби највисоки оцени за примената на Болоњскиот кредит трансфер систем, како и за начинот на спроведување на наставно-образовниот процес. И оваа година, како и досега, истакнати професори ќе извршат евалуација на студиските програми на УКИМ. Надворешната евалуација се изведува согласно стандардите препорачани во Водичот од Европската Асоцијација за Евалуација во високото образование (ENQA). Според овој документ еден сегмент од надворешната евалуација се и процедурите за оценување на студентите, но во тој документ не е предвидено вакво преоценување од страна на државен орган во текот на студирањето, односно концептот за државен испит не е во согласност со овој меѓународен документ.

7. Со воведувањето на државниот испит во текот на студирањето се нарушува и болоњскиот процес на кој се заснова Законот за високото образование, бидејќи истиот предвидува дека оценката се формира и од други активности (присуство, активност, есеј, семинарски работи и сл.), а не само од испитот (писмен или усмен).

8. На крајот, зборувајќи за правната професија и за идните правници, треба да се има предвид фактот дека нашите студенти по завршувањето на високото образование, за сите служби од правната

сфера веќе полагаат бројни државни испити. Така, идните судии, обвинители и адвокати задолжително полагаат правосуден испит, идните службеници задолжително полагаат стручен испит, идните нотари задолжително полагаат нотарски испит, идните извршители задолжително полагаат државен испит за извршители, итн.

9. Правниот факултет смета дека е потребно да се пристапи кон донесување на комплетно нов Закон за високото образование.

Скопје, 12.12.2014 година

Правен факултет
„Јустинијан Први“ во Скопје